

nébih

termőföldtől
az asztalig

A talaj állapotának nyomonkövetése és ellenállóképessége

MAVESZ Vegyipari Konferencia

Eger, 2024. október 8-9.

Várszegi Gábor
igazgató

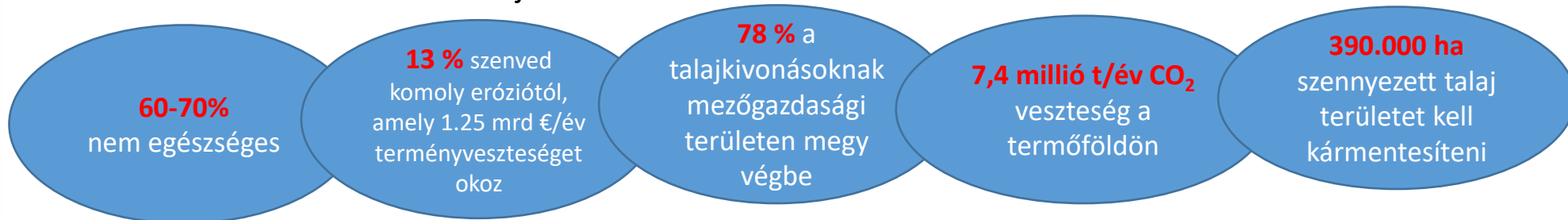
*Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal*

A talaj állapotának felügyeletéről és ellenálló képességéről szóló irányelv tervezet Brüsszel, 2023.július 5. COM (2023) 416 final („talajegészség irányelv”)

Fő problémák:

Miért kell cselekedni? Az EU talajok...

Növekvő talajdegradáció: erózió, tömörödés, szerves anyag csökkenés, biodiverzitás csökkenés, savanyodás, szikesedés, sivatagosodás, termőföld végleges kivonása, talajfedés, belvíz.

EU veszteség: talajdegradáció 50 mrd €/év, talajszennyezés 24 mrd €/év

Alproblémák:

- adat, információ, tudás, kormányzás nem működik eredményesen
- fenntartható talajgazdálkodás és szisztematikus cselekvés hiánya

2010 Székesfehérvár-Börgönd

Cél & tartalom

Talajegészség tanúsítvány

- szilárd és koherens talajállapot megfigyelési **keretrendszer** létrehozása
- egészséges talajok 2050-re
- a talaj ökológiai szolgáltatásainak biztosítása
- környezeti, szociális és gazdasági szükségletek biztosítása
- klímaváltozás, biodiverzitás, természeti katasztrófáknak ellenállás
- élelmiszer-biztonság
- emberi- és környezeti egészség

EU Talajstratégia 2030-ig:

- küzdelem az elsivatagosodással szemben
- CO₂ kivonás földhasználattal (310 m t/év)
- tápanyagveszteség < 50%, kémiai növ. szer használat < 50%
- kármentesítés szennyezett talajoknál

EU Talajstratégia 2050-ig:

- földterület kivonás megszüntetése
- talajszennyezés csökkentése már nem káros szintre
- klíma semleges Európa
- éghajlatváltozással szemben ellenálló társadalom kialakítása

Fejezetek:

I. Általános rendelkezések (hatáskör, definíciók, talajkerületek)

II. Talajegészség megfigyelés és értékelés (monitoring)

III. Fenntartható talajgazdálkodás (regeneratív)

IV. Szennyezett talaj területek (azonosítás, kockázatelemzés, nyilvántartás, kármentesítés) – EM

V. Finanszírozás, közvélemény informálás, jelentés

VI. Átruházás és bizottsági eljárás

VII. Végső eljárás (jogérvényesítés, büntetések)

5 éves
ciklusok
tervezése

HU: 6 éves
COMAGRI: 10 év

Szabályozás:

- 1) talajegészség monitoring és értékelés
- 2) fenntartható talajgazdálkodás
- 3) szennyezett talajok területeinek kezelése

Kapcsolat EU szabályozókhöz

Európai Zöld Megállapodás 2019.12.11.

EU Biodiverzitás Stratégia 2020.05.20.

EU Talajvédelmi Stratégia 2030 2021.11.17.

A talaj állapotának felügyeletéről és ellenálló képességéről szóló irányelv tervezet („talajegészség irányelv”) 2023.07.05.

Hatáskör:

- rugalmasság és arányos beavatkozás
- az EU államok összes talaja érintett
- szakaszos megközelítés
- meglévő politikákra épít

Költség
40 milliárd € /év

/

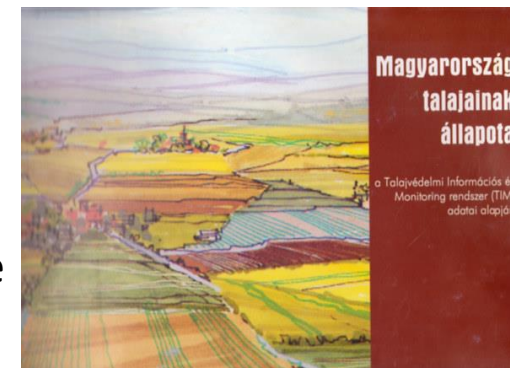
Haszon
74 milliárd € /év

II. Fejezet:
Talajegészség
megfigyelés
és
értékelés
„monitoring”

- megfigyelési keretszabályozás
- talajkerületek (NUTS 1) és hatóság (ellenőrzési és intézkedési jogkör)
- talajegészséget meghatározó tulajdonságok és feltételek
- talajminta vétel és megfigyelés módszertana, talajtulajdonságok elemzése
- rendszeres „monitoring” és értékelés
- szakmai támogatás: Bizottság és az Európai Környezeti Ügynökség (EEA)

III. Fejezet:
Fenntartható
talajgazdálkodás
„regeneratív”

- alapelvek: a fenntartható, regeneratív talajgazdálkodás gyakorlatai
- szinergia az EU tervekkel és programokkal
- nyilvános részvétel
- szaktanács, gyakorlat, kapacitás bővítés, tudatosság
- talajkivonást csökkentő alapok

§

- talajkerületek kialakítása (NUTS 1) (4. cikk)
- talajegészség és monitoring (6. cikk)
- egészséges talajjellemzők (szerves szén veszteség, talajtömörödés, többlet tápanyag) (I. melléklet)
- egészséges talaj követelményei (talajjellemzők elfogadott határértékei) (6. cikk; I. melléklet)
- talajjellemzők mérése és mérési módszerei (8. cikk; II. melléklet)
- mutatók: talajegészség, termőföld végleges/ideiglenes más célú hasznosítás, talajfedés, termőföld újrahasznosítás (I. melléklet)
- fenntartható/regeneratív talajművelés gyakorlata (10. cikk; III. melléklet)
- szennyezett talajú területek azonosítása, felmérése, kezelés (13;14;15;16 cikk; V; VI; VII. melléklet)
- adatszolgáltatási, jelentési kötelezettségek (18. cikk)

Érintett intézmények: Agrárminisztérium, Nébih (monitoring és ellenőrzés)
Energiaügyi Minisztérium (kármentesítés, környezetvédelem)
Építési és Közlekedési Minisztérium, Talajtani Intézet, Egyetemek, MTT

Az első öt éves ciklus.

Változás alatt a tanácsi és parlamenti megállapodások szerint!

Indul a második öt éves ciklus

Tevékenység	É v											
	+1	+2	+3	+4	+5	+6	+7	+8	+9	+10	+11	
Végrehajtási ütemterv												
Alkalmazásba lépés												
Átültetés												
Talajkerületek és a hatóság kijelölése												
Talajegészség tanúsítvány rendszer												
Első talajvizsgálatok												
Első talajegészség értékelés												
Első EU jelentés (EU, EEA)												
Szennyezett talajú területek nyilvántartásba vétele												
Kockázatkezelési megközelítés létrehozása												
Talajmonitoring és fenntartható talajgazdálkodás												
Irányelv értékelése												
Második talajvizsgálatok												

Megvalósítási program alapok

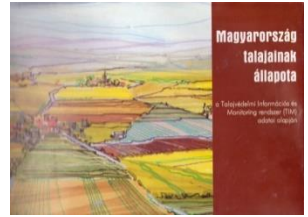
Program	Tartalom
EU Misszió „Egy talajmegállapodás Európának” / „A Soil Deal for Europe” (2023: 126 m €)	K+F; 100 „living labs” and „lighthouses”
„Horizon Europe” (talajos pályázatok szept.30-ig)	K+I
Közös Agrárpolitika (KAP) 2023-2027 (Európai Mezőgazdasági Garancia Alap (EMGA) Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA))	<ul style="list-style-type: none">• standard talajgazdálkodás;• beruházás talajegészségbe• EMGA: „Eco-schemes”: klíma és környezet• EMGA: Operációs programok: zöldség-gyümölcs környezetvédelem• EMVA: Agrár-környezet-klíma és más gazdálkodási kötelezettség vállalások• kooperáció: LEADER projektek• tudáscsere és innováció (tréningek, tanácsadás)
Kohéziós alapok	<ul style="list-style-type: none">• környezetvédelem, zöld beruházás, biodiverzitás, klíma ellenálló képesség
Környezeti és klíma cselekvési program (LIFE) (LUCAS forrás)	<ul style="list-style-type: none">• talajjavítás, talajegészség, körforgásos gazdaság
Európai Közös Projekt – talaj (EJP-Soil)	<ul style="list-style-type: none">• talaj szénmegkötés, klímaváltozás adaptációja, talajegészség, talaj ökológiai szolgáltatásai• kutatók-gazdák-szaktanácsadók-szagigazgatás-civiliszervezetek

2024. április

Magyar álláspont a tagállamok általános megközelítése előtt

- ✓ Magyarország egyetért az Irányelv tervezet fő célkitűzésével.
- ✓ Az Irányelv tervezet szabályzóinak **keret szemléletével** egyet értünk uniós vonatkozásban, de a keret határainak a **tagállami adottságokhoz történő igazítását** javasoljuk.
- ✓ A talajegészség monitoring és értékelést a **Talajinformációs és Monitoring (TIM)** rendszer
 - felülvizsgálatával
 - megújításával
 - kiterjesztésévelvégezzük.
- ✓ A **talajkerületek** kialakításában: HU régiók NUTS 1 vagy 2 tájkateszter szerint
- ✓ A fenntartható talajgazdálkodást a Magyarországon bevezetés alatt álló **Gazdálkodói Talajvédelmi Program (GTP)** alkalmazásával tervezzük támogatni.
- ✓ A pályázati részvételi mód véleményünk szerint bonyolult és nehezen átlátható. Egy **egyszerűbb és közvetlenebb támogatási mód**, több közvetlenül érdekelt felet tudna bevonni a megvalósításába.
- ✓ A megvalósításában a Bizottság szerepét fontosnak tarjuk a **segítőkézség, a szakértői konzultáció és a koordináció** területén.
- ✓ Nem áll módunkban elfogadni olyan intézkedéseket, nyilvántartásokat, amelyek a jelenlegi gyakorlat mellett **tovább növelik az adminisztratív terheket**, vagy **nincsenek arányban az eredmény hasznosságával**.

2024. szeptember

Kulcskérdések
a szakmai
trilógusban
a magyar elnökség
alatt

2024. okt-nov.

Jönnek a tárgyalások
a Parlament és
a Tanács között

- fogalom meghatározások: *a talaj, a talaj ökológiai állapot, a talaj ökológiai funkció, szennyezett terület, közérdek?*
- műszaki megvalósíthatóság, költség-haszon elemzés és finanszírozás: *megvalósítható az Irányelv?*
- állapotjavítás és rehabilitálás: *mi a különbség és hol alkalmazzuk?*
- talajkerület és talajegység: *az adminisztráció (NUTS 1-2 felosztás) és a homogén talajok megosztása?*
- talajkerületek monitoringja a szomszédos tagállamok határán: *közösen dolgozzák ki a monitoringot a szomszédok?*
- talajmonitoring tervezése: *hogyan van a Parlament fokozatos megközelítése, a LUCAS-talaj használata?*
- talajminták megőrzése: *kell, nem kell?, megvannak e hozzá a feltételek?*
- határidők meghatározása: *elegendő idő van a feladatok elvégzésére?*
- talajegészséget meghatározó küszöbértékek delegált jogi aktusban való rögzítése: *miért van rá szükség?*
- talajkivonás és kompenzáció: *mikor és hogyan? Mikortól nincs talajkivonás?*
- fenntartható talajgazdálkodás: *a Tanács akarja, a Parlament nem akarja?*
- védelmi kérdések: *hogyan érvényesül a nemzetvédelem és az adatvédelem?*
- jogorvoslat: *mit lehet és hogyan?*

Várható hatás a vegyiparra

Fő cél:
az EU összes talaja egészséges legyen 2050-ig.

- Új feladatok, a szennyezett talajok területének regisztere és monitoringja
 - Országos Környezeti Információs Rendszer (OKIR) alrendszerének a KÁRINFO adatlapok EU harmonizációja

- Szigorúbb szabályozás a vegyi anyagok felhasználásában a mezőgazdaságban
 - korlátozások és tiltások: növényvédő szer hatóanyagok, műtrágyák(N, P), polimerek, felületaktív anyagok, műanyagok, szerves szennyezőanyagok

- Fokozódó költségek és eljárások a talajszennyezés kezelésére és a kármentesítésre
 - alapelv: a szennyező fizet

- Kockázatkezelési követelmények növekedése
 - az irányelv előírhatja a talajminőség rendszeres monitorozását, valamint a nehézfémek környezeti kockázatainak alaposabb értékelését. Ez további adminisztratív és műszaki feladatokat jelenthet a vegyipar számára.

- Szigorúbb környezetvédelmi szabályok: (fenntarthatósági szabályok növekedése)
 - környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
 - a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet
 - a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet
 - a kármentesítési tényfeltárás szűrővizsgálatával kapcsolatos szabályokról szóló 14/2005. (VI. 28.) KvVM rendelet

Várható hatás a vegyiparra

Fő cél:
az EU összes talaja egészséges legyen 2050-ig.

- ❑ A talajt nem szennyező anyagok gyártása „zöld vegyipar ösztönzése”
 - környezetbarát termékek fejlesztése a mezőgazdaság számára (fentarthatóság)
 - növelheti a K+F költségeket, mivel a cégeknek fejlettebb gyártási technológiákba kell fektetniük a szennyezések minimalizálására vagy elkerülésére
pl: keményítő alapú, fényre bomló talajtakaró fóliák gyártása a poli-etilén fóliák helyett

A talajegészség irányelv alkalmazása jelentős kihívásokat és lehetőséget jelenthet a vegyipar számára.

nébih

termőföldtől
az asztalig

Köszönöm a figyelmet!

